

سایت جامع آثار فمینیستی

www.daadaar.com

نام مقاله نگاهى به تاریخچهٔ سنگسار

نویسنده مقاله پویا

تعداد صفحه ۵

تاریخ تمریر ۱۳۸۵

نام سایت وبلاگ پویا

آدرس url <http://www.pouyashome.com/weblog/archives/000631.html>

نگاهی به تاریخچه سنگسار

علی اصغر سیدآبادی در دو یادداشت^۱ در ویلاگ "هنوز" نگاهی به موضوع سنگسار و پیچیدگی آن در فرهنگ جامعه ایران داشته است. این یادداشت من نه نقدی به آن دو نوشته، که در واقع پاسخ مثبتی است به این گفته سیدآبادی که: "فکر می‌کنم مرور تاریخی سنگسار می‌تواند به راحتی از آن تقدس زدایی کند" و قصد من در اینجا تنها مروری کوتاه بر پدیده تاریخی سنگسار است. در ضمن با معصومه ناصری موافقم که متأسفانه احکام سنگسار هنوز در کشور ما اجرا می‌شوند و فقط به خاطر جلوگیری از سر و صدای بین‌المللی آن در رسانه‌ها اعلام نمی‌شود. سر و صدای بین‌المللی که بدون شک فعالان حقوق بشر و حقوق زنان در آن سهم بزرگی دارند.

من تا حالا بارها نوشته‌ام که به نظر من دین و اعتقادات دینی مانند هر پدیده تاریخی دیگر نه در یک برهوت تاریخی و فکری که بر یک بستر مشخص اجتماعی و فرهنگی شکل می‌گیرد و رشد می‌کند. به این معنی که هر دین و اعتقادی مرحله‌ای از رشد تاریخی است. از پیشینه‌های اجتماعی و فرهنگی تاثیر می‌گیرد و روی روند آینده تاثیر می‌گذارد. برای طولانی نشدن این یادداشت به همین موضوع اشاره می‌کنم که احکام و دستورها و حتی اسطوره‌ها و داستان‌های دینی ریشه در گذشته تاریخی تمدن منطقه‌ای دارند که در آن شکل گرفته‌اند. کما اینکه اسطوره‌های دینی بومیان آمریکای جنوبی مانند آزتک‌ها هیچ نزدیکی با اسطوره‌های منطقه تمدنی ما ندارند. امروزه دیگر آشکار است که قصه‌ها و داستان‌های دینی کتاب تورات که به کتاب‌های دیگر هم انتقال پیدا کرده‌اند، ریشه در اسطوره‌های بین‌النهرینی دارند و سرمنشاء این قصه‌ها و اسطوره‌ها را تا اعماق تاریخ نوشته شده یعنی تا حدود ۳ هزار سال پیش از تدوین تورات جستجو کرده‌اند. من پیش از این، به موضوع داستان نوح و ریشه سومری آن اشاره‌ای داشته‌ام که حتماً دوستان آن را خوانده‌اید. نمونه‌ها از این هم بیشتر هستند و می‌توانند شامل خلق انسان از گل و دمیدن روح در او و همین‌طور خلق آدم و آفریدن حوا از دنده چپ او هم بشود. این برداشت‌های دینی هم پیش از تدوین تورات، تاریخی حداقل ۴ هزارساله در بین‌النهرین داشته‌اند.

اما موضوع این یادداشت، سنگسار است و من تاریخی بودن و سابقه آن را به ترتیب تاریخی از زمان سلسله سوم سومریان شروع می‌کنم و نمونه بعدی

را در قوانین تورات یهود پی می‌گیرم و از آنجا کمی جلوتر یعنی به زمان هخامنشیان می‌آییم و اشاره‌ای هم به موضوع سنگسار در دوره ساسانیان می‌کنم. لازم به گفتن نیست که تاریخی بودن سنگسار به معنی "طبیعی" بودن آن نیست. اتفاقاً به این معنی است که این پدیده در دوره‌ای از تاریخ شکل گرفته و بنابراین به همان شکل در دوره دیگری هم می‌تواند از میان برود.

تا جایی که من می‌دانم قدیمی‌ترین قوانینی که به وسیله بشر ساخته شده‌اند بر روی الواح سومری مربوط به دوره سلسله سوم در طول دوران ۱۰ ساله پادشاهی اوروکاگینا (Urukagina) در شهر لاگاش در بین‌النهرین، کشف شده‌اند. قدمت این الواح به ۲۴۰۰ پیش از میلاد یعنی حدود ۴۴۰۰ سال پیش می‌رسد. کرامر یکی از بزرگ‌ترین سومرشناسان، متن این قوانین را آورده که من ترجمه قسمتی را که مربوط به سنگسار است در اینجا می‌آورم:

"کسی را که دزدی کرده و زنی را که با دو مرد زناشویی کرده باید سنگسار کرد. آنها را باید با سنگ‌هایی که نیت شیطانیه آنها بر روی آن حک شده سنگسار کرد. زنی را که به مردی چیزی را که نباید می‌گفته - آن کلمات روی لوح ناخوانا هستند - ، گفته است باید دهانش را با آجر پخته کوبید تا دندان‌هایش خرد شوند. آجری که گناه و جرم آن زن بر روی آن حک شده است."

بدون شک این قانون نوشته شده روی لوح سنگی هم حتماً بیان و تنظیم شده آنچه بوده که پیش از آن در میان مردم انجام می‌شده است. درباره مجازات زن به جرم زنا و خیانت در قوانین حمورابی در بابل، به غرق کردن زن اشاره شده و موضوع سنگسار نیامده است. این قوانین ۳۰۰ سال پس از قوانین قبلی تدوین شده‌اند.

اما ما ماجرای سنگسار را در متن تورات پی می‌گیریم که در زمان ظهور اسلام هم در منطقه به خوبی شناخته شده بودند.

در سفر تثنیه: ۲۲ آیه‌های ۲۱ و ۲۳ و ۲۴ بر این موضوع تاکید شده است. در مورد اول، اگر مردی بتواند ثابت کند دختری که با او ازدواج کرده باکره نبوده است آن وقت طبق دستور کتاب تورات: "ریش سفیدان، دختر را به در خانه پدرش ببرند و مردان شهر او را سنگسار کنند تا بمیرد، چون او

در اسرائیل عمل قبیحی انجام داده است و در زمانی که در خانه پدرش زندگی می‌کرد، زنا کرده است."

آیه ۲۲: "اگر مردی در حال ارتکاب زنا با زن شوهرداری دیده شود، هم آن مرد و هم آن زن باید کشته شوند".

آیه ۲۳: مورد دوم: "اگر دختری که نامزد شده است در داخل دیوارهای شهر توسط مردی اغوا گردد، باید هم دختر و هم مرد را از دروازه شهر بیرون برده، سنگسار کنند تا بمیرند".

و سرانجام به دوران نزدیک‌تر یعنی دوران اردشیر هخامنشی می‌رسیم که مجازات جرایمی مانند خیانت به وطن و هتک ناموس و نزدیک شدن و ایجاد رابطه با کنیزان شاه با مجازات‌های سخت و از جمله سنگسار جواب داده می‌شد.

در دوره ساسانیان مجازات سنگسار وجود داشته ولی تا آنجا که من نمونه‌ای را دیده‌ام درباره مسیحیان اجرا می‌شده است، چون در دوره ساسانیان مَدارای دینی جای بزرگی در حکومت پادشاهان آن نداشته است.

تمامی این نمونه‌ها که فقط تعداد کمی برای این یادداشت کوتاه هستند نشان می‌دهند که مجازات سنگسار در دوره خاصی از تاریخ بشر یعنی با آغاز و رشد محدودیت زن در چارچوب‌های مشخص و تحت مالکیت مرد در آمدن، پدیدار شد. جالب است که در خیلی موارد مجازات دزدی و زنا تا حدودی به یکسان کیفر داده می‌شد چرا که زنا و خیانت هم نوعی دزدی نسبت به مالکیت مطلق مرد تلقی می‌شد.

مجازات سنگسار مانند همه قوانین و اسطوره‌ها و قصه‌ها ریشه‌های تاریخی شناخته شده داشته است و تقدس قائل شدن برای آن با این واقعیت‌های تاریخی هم خوانی ندارد. قصد من از نوشتن این یادداشت، نشان دادن همین نکته بود.

1. <http://www.hanouz.com/archives/003948.html>

منابع این یادداشت :

1.The Sumerians - Samuel Kramer

2.Code of Hammurabi

۳. تاریخ اجتماع ایران، مرتضی راوندی

۴. ایران در زمان ساسانیان، کریستنسن

۵. عهد عتیق - تورات فارسی